

Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminden Beklentilerinin İncelenmesi

Yakup OFLAR¹

¹Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türkiye

Gönderilme Tarihi: **Kasım 2017** Kabul Tarihi: **Aralık 2017**

Özet:

Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyince vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmaya yönelik disiplinler arası bir çalışma alanı olarak tanımlanır. Sosyal bilgilerin, öğrencilere aktarılmasında en önemli öğelerden biri sosyal bilgiler öğretmenleri diğeri sınıf öğretmenleridir.

Araştırmanın amacı Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullardaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin, 2005 Sosyal Bilgiler öğretim programı 4. sınıf öğrenme alanlarının öğrencilere verilmesinde, sınıf öğretmenlerinden beklentilerinin incelenmesidir. Çalışma nitel araştırma deseninde olup verilerin toplanması için yarı yapılandırılmış görüşme formu ile görüşme tekniği kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi ve betimsel analizden faydalanılmıştır. Çalışma grubu Bolu'da görev yapan 20 sosyal bilgiler öğretmeninden oluşmaktadır.

Araştırma sonucunda öğrencilere milli bilinç kazandırılması, öğretim yöntem ve tekniklerine dikkat edilmesi, okuma alışkanlığı kazandırılması ve sorgulayan – hakkını arayan bireyler yetiştirilmesi gibi beklentiler ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgileri öğretmenlerinin, sınıf öğretmenlerinden beklentilerinin belirlenmesi, sosyal bilgiler öğretiminin ortaokul seviyesinde etkin bir şekilde verilmesi bakımından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Sınıf Öğretmeni

Abstract

The Social studies is defined as an interdisciplinary field of study for acquiring citizenship competences in the National Council of Social Studies. Social studies and primary school teachers are the most important elements in transferring social studies to the students.

The purpose of the research is to examine the expectation of the teachers of social studies in the secondary schools attached to the Ministry of National Education, from the teachers of the class, when the social studies curriculum of the 4th grade learning areas of 2005 is given to the students. The study was in a qualitative research design and semi-structured interview form and interview technique were used to collect the data. Content analysis and descriptive analysis were used to analyze the data. The study group consists of 20 social studies teachers working in Bolu.

As a result of the researches, expectation has emerged like giving national consciousness to the students, paying attention to teaching methods and techniques, acquiring reading habits and training individuals who are looking for the right to question. The determination of the expectations of social science teachers from classroom teachers is important in that social studies education is effectively provided at the secondary school level.

Keywords: Social Studies, Social Studies Teacher, Primary School Teacher

*Sorumlu Yazar E-mail: yakupoflar@gmail.com

Orcid ID:

** 4-6 Mayıs 2017 tarihlerinde Eskişehir Anadolu Üniversitesinde düzenlenen VI. Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuş ve özet bildiri olarak basılmıştır.

GİRİŞ

İnsan var oluşu gereği ihtiyaç duyan ve ihtiyaç gideren bir varlıktır. Doğar, yaşar ve ölür ki yaşam olarak adlandırılan bu süreçte beslenme gibi biyolojik ihtiyaçları vardır. Yine yaşamı boyunca düşünür, konuşur, fikir üretir, sanat üretir, iletişim kurar ki bunlar da sosyal ihtiyaçlarıdır. Sosyallik toplum içerisinde bulunma, kendi dışındakilerle etkileşim halinde olma durumudur. Bütün bu etkileşim ve üretimler sonucunda nesiller boyu aktarılan bilgiler meydana gelir.

Oluşturulan bu bilgilerin bir kısmı yine insanoğlunun sosyalliği ile ilgilidir. Bu bilgiler etkileşim halinde olduğu diğer insanları ve toplumları daha iyi anlamalarını sağlar. Bu sağlama, insanın kendi yaşamına, kendi ürettiklerini öğrenmekle, kolaylık sunar. Sosyallik konusunda öğrenmeler çevre sayesinde olabildiği gibi okullarda da sistemli olarak verilmektedir. Bu sistemli sosyallik eğitiminin en belirgin durumlarından biri Sosyal Bilgiler dersidir.

Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS, 2017), sosyal bilgilerin amacının, öğrencilerin vatandaşlık yaşamına aktif ve katılımcı olmaları için gerekli sivil yeterliliğin, bilginin, entelektüel süreçlerin ve demokratik eğilimlerin geliştirilmesi olarak tanımlamaktadır. Sosyal Bilgiler Dersinin esas hedefi olan etkili vatandaş yetiştirmek; etkili ve uygun sorular sorabilen, karar vermeyi bilen bireyler yetiştirmeyi gerektirir (Gelen, 2002).

Sosyal Bilgiler, ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanı olarak tanımlanabilir. Sosyal Bilgiler yoluyla öğrencilere kültürel mirası aktarma ve onları iyi birer vatandaş olarak yetiştirme amacı gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır (Erden, 1996; Akt. Memişoğlu, 2012).

Sönmez (1997) ise, sosyal bilgilerin toplumsal gerçekle kanıtlanmaya dayalı bağ kurma süreci olduğunu vurgular. Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS, 2017), sosyal bilgilerin vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmaya yönelik disiplinler arası bir çalışma alanı olduğunu açıklamaktadır. 2005 yılında uygulamaya konulan programına göre Milli Eğitim Bakanlığı 7. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında sosyal bilgileri bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olan bir ilköğretim dersi olarak tanımlamaktadır.

İnsanı ve toplumu ilgilendiren her konu sosyal bilimler ve ilgili bilim disiplinlerinin muhtevasında yer almaktadır. Sosyal Bilimler; Tarih, Coğrafya, Eğitim Bilimi, Ekonomi, Sosyoloji, Psikoloji, Hukuk, Antropoloji, Siyaset Bilimi, Uluslar Arası İlişkiler gibi bilim disiplinlerinin kesişmelerinden oluşmaktadır. Her biri, ayrı konu ve uzmanlık alanı olan disiplinler birbirinden yararlanmaktadır. Tek bir bilim disipliniyle önemli toplumsal olayları, olguları açıklamak ve sorunların çözümüne ulaşmak mümkün değildir. Bireyin toplumsal olaylara bir bütün olarak bakabilmesi, sosyalleşmesi ve iyi bir vatandaş olması için Sosyal Bilimler içindeki disiplinlerden seçilmiş, basitleştirilerek düzenlenmiş konulardan oluşan Sosyal Bilgiler dersi oluşturulmuştur.

Sosyal Bilgiler uzmanlarının, Sosyal Bilgilerin temel amacının vatandaşlık eğitimi programı olduğunu kabul etmektedirler (Öztürk ve Baysal, 1999:13; Akt. Özmen, 2011:438). Sosyal Bilgiler dersi, bilinçli ve eleştirel vatandaşlığa hazırlıktır. Sosyal Bilgiler Programı

öğrencilerin ayrıntılı, derin, birbiriyle ilişkili bilgileri kazandırır ve bu bilgiler toplumsal sorunların çözümünde kolaylık sağlar. Ayrıca, öğrencilerin hayatta karşılaşılabilecekleri problemlerin çözümünde de yardımcı olur.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri kazanımlarının sınıf öğretmenlerinin verdikleri üzerine inşa etmektedirler. Sınıf öğretmenlerince yeterli kazanımların verilmiş olduğu öğrenci grubuna daha etkili bir Sosyal Bilgiler öğretimi yapılabilecektir. Bunun için hem Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sınıf öğretmenleriyle hem de sınıf öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler öğretmenleriyle etkileşim halinde bulunmaları faydalı olacaktır. Sınıf öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan kazanımların verilmesi hususunda beklentilerini bilmesi öğretim çalışmalarını yaparken kolaylık sağlayacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullardaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin, 2005 Sosyal Bilgiler öğretim programı 4. sınıf öğrenme alanlarının öğrencilere verilmesinde, sınıf öğretmenlerinden beklentilerinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlere, Sosyal Bilgiler 4. sınıf öğrenme alanlarının verilmesi noktasından sınıf öğretmenlerinden beklentileriniz nedir? sorusu sorulmuştur.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, 2005 Sosyal Bilgiler öğretim programı 4. sınıf öğrenme alanlarının öğrencilere verilmesi noktasında, sınıf öğretmenlerinden beklentilerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu araştırma, nitel araştırma deseninde olup veri toplama tekniği olarak görüşme tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırmayı Yıldırım ve Şimşek (2005) gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğa ortamında gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma" olarak tanımlamaktadırlar.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubundaki katılımcılar Bolu İli Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ortaokullarda, 2016 – 2017 eğitim – öğretim yılında, görev yapan 20 sosyal bilgiler öğretmeninden meydana gelmektedir. Araştırmanın çalışma grubunda bulunan öğretmenlerin listesi çalıştıkları okulların internet sitesinden alınmıştır.

Tablo 1 Katılımcıların Demografik Özellikleri

	Özellik	f	%
Cinsiyet	Erkek	14	70
	Kadın	6	30
Eğitim Durumu	Lisans	13	65
	Yüksek Lisans	7	35
Yaş	31-40	15	75
	41-50	4	20
	50 ve üzeri	1	5
Mesleki Kıdem	1-10 yıl	5	25
	11-20 yıl	11	55
	21-30 yıl	3	15
	31 yıl ve üzeri	1	5
Toplam		20	100

Tablo 1 incelendiğinde görüşme katılımcılarının 14'ü (% 70) erkeklerden, 6'sı (% 30) kadınlardan oluşmaktadır ve 13'ü (% 65) lisans, 7'si (% 35) yüksek lisans/doktora mezunudur. Ayrıca katılımcıların 15'i (% 75) 31-40 yaş aralığında, 4'ü (%20) 41-50 yaş aralığında, 1'i (% 5) 50 yaş ve üzeri yaş aralığındadır. Mesleki kıdemde ise 1-10 yıl aralığında 5 kişi (% 25), 11-20 yıl aralığında 11 kişi (% 55), 21-30 yıl aralığında 3 kişi (% 15) ve 31 yıl ve üzerinde 1 kişi (% 5) bulunmaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin, betimsel ve içerik çözümlenmeleri yapılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2005) göre verilerin çözümlenmesi; verilerin kodlanması, kategorilerin (temaların) bulunması, kodların ve kategorilerin organize edilmesi bulguların tanımlanması ve yorumlanması olmak üzere dört basamakta gerçekleşmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenler hiçbir sıra gözetmeksizin K1 (1. katılımcı), K2 (2. katılımcı) şeklinde kodlanmıştır. Buradan hareketle öncelikle sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri cevaplar araştırma amacına göre kodlanmıştır. Kodlamalardan sonra verilerden yola çıkılarak benzerlik ve farklılıklara, birbirleri ile ilişkilendirilmelerine göre kategoriler (temalar) oluşturulmuştur. Öğretmenlerin görüşleri orijinaleri bozulmadan bu kategorilere yerleştirilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Kategorilerin hangi sıklıkla tekrar ettiği bulunmuş ve tablolaştırılmıştır. Burada, nicelleştirilen nitel verilerle, Yıldırım ve Şimşek'in (2005) dediği gibi, güvenilirliği arttırmak yanlığı azaltmak ve kategoriler arasında karşılaştırmalar yapmak amaçlanmıştır.

BULGULAR, YORUM ve TARTIŞMA

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, 2005 Sosyal Bilgiler öğretim programı 4. sınıf öğrenme alanlarının öğrencilere verilmesi noktasında, sınıf öğretmenlerinden beklentilerinin belirlenmesi için görüşme formları incelenerek temalar bulunmuş ve Tablo 2'deki gibi kategorize edilmiştir.

Tablo 2 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sınıf Öğretmenlerinden Beklentilerine İlişkin Frekans Dağılımı

Beklenti	f
Milli Bilinç Kazandırılması	9
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	8
Kavram Öğretimi	8
Okuma ve Okuma Alışkanlığı	6
Sorgulayan-Hakkını Arayan Bireyler	6
Öğrencilerin Hazır Bulunuşlukları	5
Atatürkçülük	5
Harita Bilgisi ve Harita Okuma	5
Sosyal Bilgiler Dersinin Önemi ve Sevdirilmesi	3
Toplam	55

Tablo 2’de görüldüğü gibi ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerince, 4. Sınıf sosyal bilgiler programında yer alan öğrenme alanlarının verilmesi noktasında, sınıf öğretmenlerinden beklentilerinde en çok söz konusu edilen durumun “milli bilinç kazandırılması” olduğu görülmektedir. Ülkemiz gibi ulus-devlet sürecini yaşayan devletlerde yöneticiler, ulusun değerlerini ve çıkarlarını savunmak, ulusal bütünleşmeyi sağlamak zorundadır. Bunun yolu ise yetişen nesillere milli bilinç değerini aşılmasıdır (Keskin & Coşkun Keskin, 2014) . Milli bilinç, toplumun tarımından sanatına, tarihinden coğrafyasına, kültürüne kadar kendine ait olanı bilmesi, sevmesi, onu yüceltmesi ve daha ileriye götürebilmesi gerektiğinin bilincinde olmasıdır. Milli bilinç konusunda K4 “*Vatanseverlik duygusu kazandırılmalıdır.*” şeklinde, K12 “*Kültürel değerlerin farkına varması sağlanmalı*” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerinden beklentilerinde ikinci sırayı öğretim yöntem ve teknikleri konusunda olmuştur. K5 “*Sosyal Bilgiler 4. sınıf müfredatı 5. sınıf müfredatı ile benzerdir. Ancak 5. sınıfta ünite sayısı arttığı için biz ortaokul öğretmenleri yaparak yaşayarak öğrenmeye fazla zaman ayıramıyoruz. Benzer konuların henüz somut işlemler dönemindeki öğrencilere 4. sınıfta bol görselle ve drama yöntemiyle işlenmesi 5. sınıfta zaman kaybını önleyecektir.*” Bu durum sınıf öğretmenlerinin sınıfta ne şekilde davranmalarını belirtmesinden dolayı beklentiden daha çok öneri niteliğindedir. Zira katılımcıların, sınıf öğretmenlerinin derslerinde hangi öğretim yöntem ve teknikleri uyguladıklarını bilmeleri zor bir durumdur.

Yine ikinci sırada kavram öğretimi yer almaktadır. Kavram (TDK, 2017) bir nesnenin veya düşüncenin zihindeki soyut ve genel tasarımı, mefhum, fehva, konsept, nesnelere veya olayların ortak özelliklerini kapsayan ve bir ortak ad altında toplayan genel tasarım olarak tanımlanmaktadır. Eğitim açısından kavram ise, ortak tepkiye yol açan ilişkili uyaran takımıdır (Özyürek, 1983). Kavramlar ve öğretimi eğitimin temel parçalarından biridir. Bazı kavramları verilmeden sonrasında gelen konuların verilmesinde de güçlük çekilmektedir. K3 4. Sınıf sosyal bilgiler dersinde kavram öğretimi konusunda “*4. Sınıf öğrencilerine sosyal bilgiler dersi verilirken öncelikle temel kavramların basitleştirilerek kavratılması gerekir.*”

ve K10 “Çocuklar kavram yönünden eksik geliyor. Sınıf öğretmenleri kavram öğretimine daha fazla önem vermeli.” demektedirler.

Araştırmada üçüncü sırada “Okuma”, “Okuduğunu Anlama ve Okuma Alışkanlığı” ve “Sorgulayan ve Hakkını Arayan Bireyler” temaları yer almaktadır. Okuma genel anlamda yazılı bir metinden anlam çıkarmadır. Okuduğunu anlama okunanın zihinde anlamlandırılmasıdır. Bu anlamlandırma daha önce okuma ve tecrübelerle edinilen bilgilerle olabilmektedir. Okuduğunu anlayabilen birey olma okumanın kendisinden geçmektedir. Okuma alışkanlığı ise okuma eyleminin sürekli bir davranış haline getirilmesidir. Anlamlandırmanın oluşmasının en önemli unsurlarında bir okuma olduğundan, okuma alışkanlığı olan bireylerin okuduklarını anlayamamalarından söz edilemez. Bu konuda K2 “İyi okuma alışkanlığı kazandırılması”, K15 “Okuma ve okuduğunu anlama en büyük problem. Okuyan ve okuduğunu anlayarak gelen öğrenciler istiyorum.”, K20 “Okuma alışkanlığı kazandırılmalı. Belki de bu tüm sorunların çözümü olacaktır.” demektedirler.

İlköğretimdeki, "Sosyal Bilgiler" dersinin öğretiminde en önemli amaç, öğrenciye "toplumsal kişilik" kazandırmak, toplumsal kişiliğin de en önemli özelliği "iyi bir yurttaş" olmaktır (Sözler, 2017). İyi bir yurttaş soran, sorgulayan, haklarını ve özgürlüklerini bilen ve gerektiğinde onları arayandır. Eğitimin en önemli amacı, giderek karmaşıklaşan yaşam koşulları karşısında bireylere sorgulama, esnek ve açık düşünebilme becerisi kazandırmaktır (Karatay, 2015). Burada Sosyal Bilgiler dersinin önemi öne çıkmaktadır ve bununla ilgili K1 *Sosyal Bilgiler dersi vatan ve millet sevgisini öğreten, sorgulayan, araştıran ve hakkını arayan bireyler yetiştirmek için olmazsa olmaz bir derstir.* demektedir. K2 *“Soran, sorgulayan, bilinçli ve haklarını bilen bireyler yetiştirmeye yönelik çalışmalar yapılması”* gerektiğini söylemektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerinden beklentilerinde dördüncü sırada “öğrencilerin hazır bulunuşlukları”, “Atatürkçülük” ve “harita bilgisi ve harita okuma” yer almaktadır.

Eğitimde yeni bir davranış değişikliğinin meydana gelebilmesi öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine bağlıdır. Bu nedenle öğrenci kazanacağı yeni davranış için gerekli olan ön koşul niteliğindeki bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışlara sahip olmalıdır (Başar, 2001:147; Akt. Harman & Çeliker, 2012). Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel hazır bulunuşluk sahip olunan bilginin verdiği güvenle psikolojik hazır bulunuşluğu, kendine güveni de getirir. Kendine güvenin olduğu çalışmalarda başarı oranının yüksek olabileceği söylenebilir. K19 bu durumla ilgili *“İlkokulda öğrenciler Sosyal bilgilerin en temel kavram ve bilgilerini öğrenmeden ortaokula geldikleri zaman biz onlara üst düzey bilgileri öğretmeye çalışıyoruz. Bu da temel olmayınca bilginin inşa edilmesini ve tekâmül etmesini engelliyor. İlkokul öğrencilerine en temel ve somut bilgiler öğretilmektedir.”* demektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerinden beklentilerinde dördüncü sıradakilerden birisi de “Atatürkçülük”tür. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun (MEB, 2017) 2. maddesinde yer alan Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarından birincisi Türk Milletinin bütün fertlerini, Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı, yurttaşlar olarak yetiştirmektir demektedir. Bu yüzden her düzeyde eğitim kurumunda bu husus önem arz etmektedir. K1 görüşünü şöyle sunmuştur, *“Atatürk ilke ve inkılaplarından taviz vermeyen bireyler yetiştirmemiz temel hedef olmalıdır”*.

Haritalar gerçek alandaki bir unsuru bazı teknikler ve sembollerin yardımıyla kâğıt üzerinde gösterirler. Bu anlamda harita okumak, haritada kullanılan sembollerin gerçek alanla veya

konuyla ilişkisini kurabilmektir (Kızılcıaoğlu, 2007). Öğretim ilkelerinden bir tanesi yakından uzağa ilkesidir. Birey ilk çocukluktan itibaren, fiziki açıdan, önce kendi çevresinden başlayarak ülkesini ve Dünya'yı öğrenir. Bu öğrenim okul dönemlerinde harita okuma eğitimi ile bir üst seviyeye geçer. K8 bu konuda şunları dile getiriyor, *“Harita bilgisi, dilsiz harita hazırlanması, harita Lejant bilgisinin öğretilerek, bir üst sınıfa geldiklerinde yaşadığı şehir, memleketleri ve buralara ait kültürel özelliklerinin öğrenilmesinde ve öğretilmesinde kolaylık sağlayacaktır.”*

Tablo 2'ye baktığımızda ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerince, 4. Sınıf sosyal bilgiler programında yer alan öğrenme alanlarının verilmesi noktasında, sınıf öğretmenlerinden beklentileri noktasında söz konusu edilen durumlardan sonuncusu “Sosyal Bilgiler dersinin sevdirmesi” olduğu görürüz. Bir şeyi sevmek onun için pek çok şeyi yapabilmeyi ortaya çıkarır. Bir dersin sevilmesi de o ders için daha çok çalışma, dersi daha dikkatli dinleme gibi birçok şey yapılabileceğini gösterir. Bu da o dersle ilgili konuların en iyi şekilde öğrenilmesi ve analiz edilmesi demektir. Vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgiler dersine bakarsak bu aktarımın üst düzeyde olması ve vatandaşlık bilincinin oluşması, dersin sevilmesinden ve önemsenmesinden de geçmektedir. Sosyal Bilgiler dersinin önemi ve sevdirmesi konusunda K3, *“Öğrencilere 4. sınıf programında Sosyal Bilgiler dersi sevdirilirse öğrencilerin ortaokulda daha başarılı olacağı kesindir.”* sözleriyle görüşlerini sunmuştur.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Altuoğlu ve Atav (2005) Daha Etkili Bir Biyoloji İçin Öğretmen Beklentileri adlı çalışmada “daha etkili bir biyoloji öğretimi için diğer branşlarla iş birliği içinde çalışılması gerektiği” görüşüne öğretmenlerin tamamen katıldıkları görülmüştür. Bu durum öğretmenler ve branşlar arası işbirliğini ön plana çıkarmaktadır. Sosyal Bilgiler öğretimi için de Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile sınıf öğretmenleri işbirliği içinde çalışmalıdır.

Yapıcı ve Ulu (2010) İlköğretim 1. Sınıf Öğretmenlerinin Okul Öncesi Öğretmenlerinden Beklentileri isimli çalışmalarında sınıf öğretmenlerinin okulöncesi öğretmenlerinden bilgi ve beceri noktasında el becerilerinin geliştirilmesi (% 40), sınıf kurallarının bilinmesi (% 30), çizgi becerilerinin kazandırılması (% 20) gibi görüşleri olmuştur. Aynı çalışmada ön hazırlık yapmalarını istedikleri kazanımlar: çizgi çalışmalarına ön hazırlık (% 30), harfleri yazmaya ön hazırlık (% 25), toplama çıkarmaya ön hazırlık (% 20) gibi görüşleri olmuştur.

Yapıcı ve Ulu'nun (2010) çalışmasında da görüldüğü gibi öğretmenleri kendi branşları dışında ve kendi alanlarıyla ilgili olan diğer öğretmenlerden kazanımları verirken onlara yardımcı olabilecek durumların yapılmasını istemekte ya da bu yönde görüşler velirtmektedirler. Bu durum bu çalışma ile de uygunluk göstermektedir.

Sosyal Bilgiler Öğretimi İçin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Beklentileri (Kuş & Çelikkaya, 2010) isimli çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmenleri öğrencilerinden derse hazırlıklı gelme (f 9), evde tekrar (f 6), derslerine çalışma (f 6) gibi beklentileri olmuştur ki bunlarda öğrenimin daha etkili yapılabilmesi için gerekli olan etmenlerdendir. Kuş ve Çelikkaya (2010) velilerden öğrenciyle ilgilenmeleri (f 16), okul yönetimi-öğretmenle işbirliği (f 15), öğrenciye destek vermeleri (f 8) gibi yine öğretime doğrudan ve dolaylı yoldan yardımcı olacak durumları beklemişlerdir. Etkili bir öğretim için veli, öğretmen, öğrenci gibi bütün paydaşlarla işbirliği ve etkileşim durumunda olmalıdır.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri, 4. Sınıf sosyal bilgiler programında yer alan öğrenme alanlarının verilmesi noktasında, sınıf öğretmenlerinden en fazla “milli bilinç verilmesi” şeklinde olmuştur. Milli bilinç ve bilinçlendirme konularında sınıf öğretmenleri hem bakanlık hem de akademik çalışmalarla bilgilendirilmeli ve teşvik edilmelidir.

Bunun yanında sınıf öğretmenleri; kavram öğretimi, Atatürkçülük, harita bilgisi ve harita okuma, sosyal bilgiler dersinin sevdirmesi, öğrencileri sosyal bilgiler üzerinden daha fazla hazır hale getirmeleri ve sorgulayan-hakkını arayan bireyler yetiştirmeleri hususunda da yine bakanlık ve akademik çalışmalarla bilgilendirilmeli, teşvik edilmeli gerek duyulursa hizmet içi eğitime alınmalıdırlar.

Sosyal bilgiler öğretmenlerince üçüncü sırada önemli görülen okuma ve okuma alışkanlığı etkili bir eğitim, kaliteli bir vatandaş için gerçek manada gerekli olan bir durumdur. Okuma alışkanlığın kazandırılması için çok daha fazla çalışmalar ve araştırmalar yapılmalıdır. Okuma konusunda bakanlıktan okullara, üniversitelerden öğrencilere, devletten vatandaşlara herkesçe çok büyük ve etkili okuma kampanyaları düzenlenmelidir.

Bu çalışmada ulaşılan sonuçlara bakılarak sınıf öğretmenlerinin benzer durumlardaki görüşlerinin belirlenmesi için tüm dersler ve sınıf seveleri için araştırmalar yapılabilir. Bunun yanında Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi gibi branş düzeyinde de aynı yola başvurulabilir. Çalışmalar okul, mahalle, il ve bölge düzeylerinde yapılabilir.

Çalışma sonucundan “milli bilinç kazandırılması”, “Atatürkçülük” gibi bir kategori seçilerek öğrenci, öğretmen, veli, idareci gibi paydaşlar üzerinde çalışmalar yapılabilir. Benzer araştırmalar yapılarak öğrenciler, sınıf öğretmenleri, veliler ve yöneticiler gibi diğer paydaşların da Sosyal Bilgiler öğretimi noktasında düşüncelerine ulaşıp sunulmalıdır. Bu ve benzeri çalışmalardan sınıf öğretmenleri ve konunun diğer paydaşları bakanlıkça da bilgilendirilmelidir.

KAYNAKLAR

- Altunoğlu, B., & Atav, E. (2005). Daha Etkili Bir Biyoloji için Öğretmen Beklentileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19-28.
- Gelen, İ. (2002). Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Düşünme Becerilerini Kazandırma Yeterliklerinin Değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 100-119.
- Harman, G., & Çeliker, D. (2012). Eğitimde Hazır Bulunuşluğun Önemi Üzerine Bir Derleme Çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 147-156.
- Karatay, H. (2015). Eleştirel Düşünme ve Okuma Alışkanlığı Becerilerinin Geliştirilmesi İçin Edebiyat Halkası: kitap Eleştirisi Modeli. *Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 6-17.
- Keskin, Y., & Coşkun Keskin, S. (2014). İlkokul (İlköğretim) Sosyal Bilgiler Programlarında Milli Bilinç ve Branş Değerinin Tarihsel Serüveni. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 51-86.
- Kızılcıoğlu, A. (2007). Harita Becerine Pedagojik Bir Bakış. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 341-357.
- Kuş, Z., & Çelikkaya, T. (2010). Sosyal Bilgiler Öğretimi İçin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Beklentileri. *Yüzüncü yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 69-91.
- MEB. (2017, 04 30). *Milli Eğitim Temel Kanunu*. Meb Mevzuat: http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html adresinden alındı

- Memişoğlu, H. (2012). İlköğretim 4-5 Sosyal Bilgiler Ders Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 66-81.
- NCSS. (2017, 04 24). *National Curriculum Standards for Social Studies: Introduction*. National Council for the Social Studies: <http://www.socialstudies.org/standards/introduction> adresinden alındı
- Özmen, C. (2011). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Vatandaşlık Aktarımı Yaklaşımına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 435-455.
- Özyürek, M. (1983). Kavram Öğrenimi ve Öğretimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 347-366.
- Sönmez, V. (1997). *Sosyal Bilgiler Öğretimi Ve Öğretmen Kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sözler, E. (2017, 04 30). *Sosyal Bilgiler Programının Amaçları, İlkeleri ve Temel Özellikleri*. w2.anadolu.edu.tr: <http://w2.anadolu.edu.tr/aos/kitap/IOLTP/2295/unite02.pdf> adresinden alındı
- TDK. (2017, 04 30). *Güncel Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a5349c2286928.36036758 adresinden alındı
- Yapıcı, M., & Ulu, F. (2010). İlköğretim 1. Sınıf Öğretmenlerinin Okul Öncesi Öğretmenlerinden Beklentileri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 43-55.
- Yıldırım, A., & H. Ş. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT***Investigation Of Social Studies Teachers' Expectations In Primary School Teachers' Social Studies Teaching******Introduction***

Human being is an entity that needs and needs to meet needs. It is natural, living and dying that this process, called life, has biological needs such as nutrition. Throughout his life, he thinks, speaks, produces ideas, produces art, communicates, which are social needs. Socialism is the presence in society, interacting with others outside of it. As a result of all these interactions and productions, the information transmitted by generations comes to fruition.

The National Council for Social Sciences (NCSS, 2017) defines the purpose of social information as the development of civil competence, knowledge, intellectual processes and democratic tendencies for students to be active and participative in the citizenship life.

According to Özmen (2011), most of the Social Studies educators around the world accept that the main purpose of the Social Studies course is the transfer of citizenship. Social Studies is a preparation for conscious and critical citizenship. The Social Studies Program provides students with detailed, deeply interrelated information that facilitates the solution of social problems. It also helps solve the problems that students may encounter in life.

The purpose of this study is; Social information in secondary schools attached to the Ministry of National Education is the examination of the expectation from the classroom teachers when the 4th grade learning areas of the 2005 Social Studies curriculum are given to the students. For this purpose, teachers were asked about the expectations of the class teachers from the point of giving the 4th grade learning areas of social studies.

Method

This research aimed at determining the expectation of the classroom teachers at the point where the social studies teachers working in the secondary schools of the Ministry of National Education are given to the students in the 4th grade learning areas of the Social Studies curriculum in 2005 is in the qualitative research design and the interview technique is used as the data collection technique.

Results

For middle school social studies teachers, the expectations of the classroom teachers at the point of giving the learning areas in the 4th grade social studies program are as follows. "Gaining National Consciousness", "Instructional Methods and Techniques", "Concept Teaching", "Reading and Reading Habits", "Interrogating Individuals Looking for a Right", "Preparations of Students", "Ataturkism", "Map Information and Map Reading", "The Importance and the affection of Social Studies".

Discussion

Teachers of social studies have been given the most "national consciousness" from the class teachers at the point of giving the learning areas in the 4th grade social studies program. In the context of national consciousness and awareness, classroom teachers should be informed and encouraged by both ministry and academic studies.

In addition, class teachers; they should also be informed by ministry and academic studies and encouraged by academic studies. If necessary, in-service training should be provided.

An important education for reading and reading habits, which is considered to be the third most important factor in social studies teachers, is an indispensable condition for a qualified citizen. Much more research and studies should be done to gain reading habits.

Similar investigations should be made to reach out to other stakeholders such as students, classroom teachers, parents and administrators at the point of teaching social studies.